

Vastaus kirjalliseen kysymykseen yrittäjän puolison ja samassa taloudessa asuvan lapsen työttömyysturvan epäkohdan korjaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mari-Leena Talvitien /kok. ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 502/2017 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta myös yrittäjän puoliso ja samassa taloudessa asuvat lapset, jotka ovat pelkästään työskennelleet eivätkä ole omistajina yrityksessä, ovat tulevaisuudessa oikeutettuja työttömyyden kohdatessaan työttömyysturvalain mukaisiin korvauksiin ja millä aikataululla valmistelu voidaan käynnistää, jotta tämä epäoikeudenmukaisuus ja lain epäkohta voidaan korjata?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Työttömyysturvajärjestelmässä henkilöä pidetään nykytilanteessa yrittäjänä paitsi silloin, kun henkilö työskentelee yrityksessä, josta hän omistaa työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkemmin määritellyn osuuden, myös silloin, jos hän työskentelee yrityksessä, jonka omistajiin hänen samassa taloudessa asuva puolisonsa tai vanhempansa taikka lapsensa vastaavalla osuudella kuuluu. Työoikeudellisessa arvioinnissa palkansaajaksi katsottava yrittäjän puoliso taikka lapsi voikin työttömyysturvajärjestelmässä olla yrittäjä. Ero työoikeudelliseen arvointiin verrattuna johtuu työttömyysturvajärjestelmän yleisistä periaatteista. Työttömyysturvalain mukaisen yrittäjän määritelmän on tarkoitus kattaa henkilöt, jotka voivat vaikuttaa omaan työllistymiseensä tai työttömyyteensä. Yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuvan perheenjäsenen on katsottu tässä suhteessa rinnastuvan ns. omistavaan yrittäjään.

Yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta arvioidaan perheyrietyksessä työskentelevän yrittäjän puolison tai lapsen osalta samalla tavalla työmäärän perusteella kuin varsinaisen yrittäjänkin kohdalla.

Lähtökohtaisesti työttömyysetuuden saaminen päätoimisen yrityksessä työllistymisen jälkeen edellyttää koko yritystoiminnan lopettamista. Erityisesti yrittäjän perheenjäsenten kohdalla tämä voi kuitenkin olla kohtuutonta. Tämän vuoksi työttömyysturvalaissa on säädetty useista poikkeuksista, joihin liittyvien edellytysten täytyessä perheyrietyksessä työskennellyt varsinaisen yrittäjän perheenjäsen voi olla oikeutettu työttömyysetuuteen oman työskentelynsä päättyessä, vaikka yritystoimintaa muuten jatketaan. Perheenjäseniä koskevat poikkeukset tulivat pääosin voimaan vuoden 2013 alussa.

Yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvalain mukaisia oikeuksia voidaan tarkastella myös ansiopäivärahaoikeuden syntymisen kannalta. Ansiopäivärahaoikeutta ratkaistaessa työvoimapolitiittisen arvioinnin lisäksi olennaista on se, että yrittäjän perheenjäsen on vakuuttanut itsensä työttömyyskassassa, joka on tarkoitettu yrittäjille. Näin siksi, että palkansaajakassan jäsenyys ei kerrytä yrittäjille oikeutta ansiopäivärahaan. Jos yrittäjän perheenjäsen on vakuuttanut itsensä työttömyyden varalta yrittäjiä vakuuttavassa työttömyyskassassa, ja edellä tarkoitettu työllistymistä koskeva arviointi mahdollistaa työttömyysetuuden maksamisen, kysymyksessä tarkoitettua ongelmaa ei synny.

Voimassa oleva työttömyysturvalaki mahdollistaakin yrittäjän perheenjäsenelle oikeuden työttömyysturvaan, myös ansioperusteisena. Tästä huolimatta ajoittain esiin nousee tapauksia, joissa oikeutta ansiopäivärahaan ei ole syntynyt. Näissä tapauksissa on usein kyse siitä, että jäsenyys väärässä

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 502/2017 vp

työttömyyskassassa, palkansaajakassassa yrittäjäkassan sijasta, on estänyt henkilöltä ansiopäivärahan saannin.

Tähän liittyvät ongelmat ovat ministeriön tiedossa ja niihin on etsitty ratkaisua. Näitä tilanteita voidaan välittömästi ehkäistä jakamalla oikeaa ja oikea-aikaista tietoa työttömyyskassan jäsenyydestä sekä jäsenyyttä haettaessa että työpaikkaa vaihdettaessa. Juuri tiedon hankkiminen ja saaminen on tärkeä keino edistää yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä ansiopäivärahaoikeuden toteutumista. Oikean tiedon saantia on mahdollista edistää toimijoiden välisellä yhteistyöllä, ja työttömyyskassoilla on tässä keskeinen rooli.

Lisäksi väärässä työttömyyskassassa vakuuttamista selvitetään sosiaali- ja terveysministeriössä.

Tavoitteena on selvittää työttömyysturvalain ja muiden lakien muutostarpeet eri vaihtoehtoissa, joilla väärässä kassassa vakuuttamisen voisi takautuvasti korjata. Yksi selvitettävä vaihtoehto on, voitaisiinko jäsenyys takautuvasti siirtää palkansaajia vakuuttavasta työttömyyskassasta yrittäjän vakuuttamiselle oikeaan, yrittäjiä vakuuttavaan, työttömyyskassaan.

Helsingissä 8.12.2017

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila